

Androsovics József:

A faragott fa rovás helységnevé táblák szerepe a rovás műveltségben és annak népszerűsítésében.

A magyar ősi kultúrát művelő emberben felmerül a kérdés, hogy miért is kell népszerűsíteni ősi írásunkat. A válasz egyszerű. Kevesen ismerik. Több száz év üldöztetése után azonban még mindig tartja magát, kipusztíthatatlanul. Legnagyobb elhallgatása a XX. század második felében érte. E sorok írója is felnőtt fejjel kezdte el megismerni szép anyanyelvünk lejegyzésének legrégebbi, tökéletes formáját.

Népszerűsíteni kell, mert vannak erők melyeknek jelszava a „múltat végképp eltörölni” alapján írásműveltségünket is eldobnák. Ennek egyre erősebben hangot is adnak. Sokszor tesznek fel, hogy „minek megtanulni már”, „teljesen felesleges” és hasonló lekicsinylő kérdéseket. Mindig visszakérdezek. Talán az orosz emberek nem tanulják meg a cirill betűket, az arabok, a zsidók, a kínaiak, japánok a saját írásjeleiket? Büszkeséggel, kultúrájuk alapjait? Általában nem kapok már választ.

Erős az ellenszél. Személyes okmányainkon aláírásunk lehet bármilyen „macskaparás” az aláírás, de rovás betűkkel azonban nem.

Lépjünk egyet előre! A rovásírásos helységnevtáblák történetére.

2003. június 21-én a Magyarok Világszövetség Erdélyi Társasága szervezte a „Quo vadis Székelyföld?” tanácskozás sorozat zárónyilatkozatába kerül a javaslat a rovás népszerűsítésének céljából rovásírásos helységnevé táblák felállítására. Friedrich Klára és Szakács Gábor 2006 és 2007.- es erdélyi útjaik során felfigyeltek a rovásírásos faragott fa helységnevé táblákra. Gáborban felmerült, hogy ezt ki kellene terjeszteni minden olyan településre, ahol magyar emberek élnek.

A táblaállításból mozgalom lett. Ez azonban rögzös úton indult. Az erdélyi faragott fatáblák településeinek lakói nem sok segítséget tudtak adni az induláshoz. Borsos Géza a Székely Nemzeti tanács alelnöke 2007. nyarán osztotta meg tapasztalatait Friedrich Klárával és Szakács Gáborral. A tapasztalatok és elképzelések eszmecsereje alapján közösen kialakítottak egy eljárás menetet,

mely méltó az alap elgondoláshoz.

Hazaérkezve a Forrai Sándor Rovásíró Kör tagjainak segítségével indult el a folyamat.

A csonka honban először 2007. szeptember 09-én, korábban a Magyarok Országos Gyűlésének is helyet adó Kunszentmiklóson avattak ünnepélyesen rovásírásos helységnévtáblát. Ezzel elindult egy nemes, értékteretítő, közösség-építő sorozat, mely napjainkban is tart.

Ahol fény van, ott előbb-utóbb megjelenik a sötétség is. Ez esetben is így történt. Egy korábban jobb napokat is megélt párt 2010-ben feltalálta a „spanyolviaszt”. Képviselőik próbálták lemásolni a táblaállítást. Csak a lényeges részek hiányoztak hozzá. Sikerült pártpropagandává silányítani egy nemes kezdeményezést. Holott A Forrai Sándor Rovásíró Kör mindig ügyelt, hogy megosztó pártoskodás, pártpolitika

mentesen folytassa e tevékenységet. A másolók számára már alapok sem voltak világosak. Elmaradt a helyi közösségi összefogása, nem helyi anyagokból, nem helyi emberek keze munkájával készültek az eleinte festett, később matricázott bádóg táblák. Elveszett a magyar kultúra sokszínűsége, a fafaragók művészi kifejezésének lehetősége. Emellett sikerült még kufár szellemet is belecsempészni tevékenységükbe. Egy bizonyos, magukat alapítványnak nevező kör még pénz is kért „műszaki felügyelet” címen. Tevékenységükben eleinte még a Közútkezelő KHT is segédkezett.

A párt levitélésével a táblaállítási kedvük is alábbhagyott. A faragott fa táblák állítása azonban továbbra is folytatódik. Tervek szerint Békés megyében 2024-ben 3 táblaállítási szándékról van tudomásom.

Egy tábla felállítása sok munkával jár. Nemcsak a táblák megfaragása jelentős, ezek általában egy fafaragó munkája. A felállítás helyszínének megfelelő kialakítása mindig több embernek köszönhető. Az együtt végzett munka összekovácsolja, közösséggé rendezi a résztvevőit.

Nem elegendő azonban egy táblát felállítani. Ünnepélyes keretek között illik felavatni is. Ennek nagy vonalakban iránymutatást adott a Rovásíró kör, de kötelezően semmit nem ír elő. Persze senki nem ágállt eddig pl. a Magyar Himnusz eléneklése miatt, bár a mai viszonyokat ismerve még ez zavarhat egyeseket.

Az egyházak hozzáállása érdekesen változatos. Ugyanazon egyház képviselője az egyik településen az ördögtől való, pogány dolognak nevezi, addig egy másik településen a képviselője részese az avatásnak és áldást kér reá.

A táblaállítással kapcsolatosan nem csak az egyházaknak más és más a hozzáállása, hanem az önkormányzatoké is. Egyik településen az önkormányzat

kezdemenyezi, a másik településen megpróbálja ellehetetleníteni. Volt olyan település, ahol a polgármester és a képviselő testület nem tudta eldönteni, hogy engedélyezze, vagy sem egy tábla felállítását. „Helyi népszavazást” kezdeményeztek. A hozzáállásuk komolysága már akkor kiütközött, amikor egy képviselő ragaszkodott ahhoz, hogy ne csak rovás, hanem arab betűkkel is írják ki a település nevét. A képviselő testületben senki nem volt, aki szót emelt volna, hogy jelenleg általánosan használt írásunk latin betűs írás.

A sok gáncsoskodás sokunknak nem vette el a kedvét, inkább elszántabban álltak neki a szervezésnek. Idővel, kedvező fordulatok után sokszor siker koronázta a kitartást.

A faragott fa táblák látványa néha nem elegendő. Kell hozzá pár tájékoztatás, hogy mit és miért készítünk el, és miért. E tájékoztatás céljából ötlött fel bennem, hogy a táblák képeiből kiállítási anyagot kellene összegyűjteni. A gondolatot tettek követték. Persze a rovó társadalom jelentős segítsége nélkül igen nehéz feladat lett volna. Már a gondolat megszületésének évében, 2012-ben a Kunszentmiklós-Böszötrpusztán megrendezett Magyarok Országos Gyűlésén látható volta „Rovás Sátor-Rovó Oskola” programjában a kiállítás. A kiállítási anyagot minden helyszínen, ahova rovás népszerűsítése miatt hívnak, szívesen kiállítom. A kiállításon a rovó közösség támogatásának köszönhetően nem csak a faragott táblák, hanem képzőművészeti alkotások képei, botrovások, rovásfeliratos ruhák is találhatóak. A kiállítások helyszínein sokan érdeklődnek maga a rovás, de a táblaállítási mozgalom iránt is. Remélem egyre több és több embernek hozza meg a kedvét a rovás megismerésére, népszerűsítésére, még táblaállításra is.

Nem tudhatjuk, hogy egy tábla látványa hány embert indít el a rovásműveltség megismerésében. A sorok íróját is egy erdélyi kiránduláson látott rovás faragás, igaz még nem faragott helységnevtábla volt, indította el 30 éve a rovásírás tanulásának rögös útján. Igaz, egy kis baráti löket is kellett hozzá. Amikor nem tudtam elolvasni, a barát csak ennyit mondott: „Nem tudod elolvasni? Pedig magyarul, magyar betűkkel van odaírva.” Először csak egy abc megtanulása történt. Aztán jött egy másik abc, ami apró részben eltért. Ennek okát vizsgálva újabb kérdés merült fel, melyre a választ megtalálva újabb és újabb kérdések jöttek. Persze a tudásanyag gyűlt, csak gyűlt. Eleinte gyerekeimet, pár ismerőst tanítottam a rovásra. Aztán egyre szélesebb körben. Hozta magával, hogy ismerősök rendezvényekre kértek fel eladást, oktatást tartani. A legkedvesebb történetemben egy járszági település rendezvényén 1 ember érdeklődött csak rovásírásunk után. Ami miatt szívemet melengeti az eset az, hogy 3 év múlva a Kárpát-medencei műveltségi vetélkedő döntőjén találkoztam az

1 szem érdeklődővel, ahová a tanítványával jött. Mindez egy aprócska rovás szöveggel kezdődött Erdélyben.

Gondoljunk csak bele! Hány kis szikra alakulhat ki, ha lépten-nyomon rovással írt szövegekbe botlunk minden második lépésnél.

Ehhez azonban nem elegendő a faragott fa táblák mozgalma. Sokan mindennapjainkban is használjuk. Egyik ember újságot szerkeszt. A másik pólókat, egyéb használati tárgyakat lát el rovott szöveggel. A harmadik képzőművészeti munkáit díszíti rovással. Van aki számára jelentős szavakat, mondatokat tetováltat a bőrére. Ez esetben óva intek mindenkit, hogy először kérdezzen meg rovásban jártas ismerőst, ne járjon pórul. Találkozhatunk sok esetben szabályok ismerete nélkül, a latin betűket egyszerűen átírva rovásjelekre készített hibás szövegekkel. Amiket már kiradírozni nem lehet az ember bőréből.

Merjük büszkén viselni nemzeti jelképeinkkel együtt rovásírásunkkal ellátott tárgyainkat, ruháinkat!

A rovásműveltségre a figyelem felkeltésének talán legnehezebb része a gyermekeket megszólítani. Ha a szülő nem érdeklődik, vagy legalább nem partner, nagyon nehéz a feladat.

Fő lehetőség az íjászattal foglalkozó, vagy íjászat iránt érdeklődő gyermekek bevonása. Azonban nem lehetetlen feladat senki számára. Mint írásforma, persze megfelelő előképzettséget kíván. Friedrich Klára tanári tapasztalatai alapján ajánlott általános iskola 3. osztály után megismertetni a rovás csodálatos világával. Oka pedig az, hogy akkor már nem vádolhatnak azzal, a rovásírás tanulása miatt összezavartuk a gyermeket, miattunk nem tanulja meg rendesen a latin betűs írást. Hisz aki addigra nem tanulja meg, ott más a probléma oka. Tapasztalatok azt mutatják, hogy sok gyermek míg a latin betűs írásban keveri a betűket, rovásban nem ejt hibákat.

Az ajánlás nem zárja ki azonban, hogy játékos formában korábban is ismerkedjenek a gyerekek ősi írásunkkal. Óvodás korú unokáink már igénylik a „rovás” oktatást, mert amit a mama és a papa csinál, az mindig érdekes. Friedrich Klára már óvodás gyerekek számára is készített játékos gyakorló füzetet, ami számunkra is nagy segítség.

Ha már írásműveltségről van szó, jó lehetőség volt korábban „tudásszint felmérést” végezni. Ez a Kárpád-medencei műveltségi vetélkedő sorozat volt. Pár év alatt olyan népszerű lett Friedrich Klára és Szakács Gábor által szervezett „rovásíró” verseny, hogy válogató versenyeket kellett szervezni egyre több helyszínen. Szerencsére a gúnyhatáron túl is szép számú résztvevője volt. Több korosztályban, több kategóriában mérhették össze tudásukat a gyermekek. Itt ismerkedhettek is egymással, talán még barátságok is kötődtek.

A versenyzők a feladatok megoldása után, míg a szervezők az értékelést végezték, változatos programokkal múlathatták az időt. Népi játékok, egyszerűbb kézműves tárgyak készítése mellett persze az íjászat is szerepet kapott. Itt meg kell említenem az Árpád nemzetség hagyományörző egyesület akkori vezetőjét, Galántai Gábort, aki az íjászati lehetőség biztosítása mellett hazatérés korabeli ruházat és eszközöket is bemutatott egy jurtaban.

E versenysorozat szervezése Klári és Gábor egészségi állapotának megváltozásával megszakadt. Munkájukkal a mércét olyan magasra helyezték, hogy jelenleg még nem sikerült kiesésüket pótolni. Kísérletek vannak már, de e tevékenységet még teljes siker nem koronázta.

Gyermekek megszólítása igen nehéz feladat, mert jelentős részük napjainkban „villanypásztor” mellett nőnek fel. Ezek azonban már nem árammal ellátott vezetékek, hanem a televízió, számítógép és a mobil telefon. Nehéz őket kimotozni onnan, főként ha a szülők is nem a bermudai, hanem a „chips-kóla-térerő” háromszögben élnek. Ha nem mozdulnak, nekünk kell „becsempészni” eléjük a számítógépes világba.

A számítógépeken történő alkalmazás már megoldott lenne. Pár lelkes amatőr kidolgozta ennek lehetőségét. „Kalóz” megoldásokkal már használható is lenne, ha a tech-cégek, pl. Microsoft a programok frissítéseiben nem gátolná. Az oka egyszerű. Pénzt kérnek azért, hogy lelkes magyar emberek által kidolgozott rendszert engedélyezzék. Betűnként, karakterenként jelentős összeget kérve, mely végül 100 milliós tétel is lehet. Meg kell említenem a számítógépes használat kifejlesztésében hatalmas munkát végző Tisza András nevét.

A számítógépes használathoz történő első lépés, a szabványosítás is nehezen ment, nehezítésekkel. Egy bizonyos alapítvány 2008-ban, egy gödöllői konferencián történt kölcsönös megállapodást még aznap este felrúgva, évekre megakasztotta a folyamatot. Történelmi alapokat nélkülöző próbálkozásait a rovó társadalom összefogása nem hagyta érvényre jutni. Ezen összefogás vezetésében Szondi Miklós vállalt hatalmas munkát.

Reméljük, hogy a számítógép használat biztosítása, a korábbi nehézségek ellenére hamarosan megtörténik. Ez a jelek szerint nem fog az ölnkbe hullani kemény munka nélkül.

Azonban kitartó, következetes tevékenységgel elérhető cél. Nem szabad azonban elérhetetlen célokat kitűzni, vagy könnyen elérhető részeredményekkel megelégednünk.

Egy dolgot megállapíthatunk. Ősi írásműveltségünk népszerűsítésére nem elegendő egy formára összpontosítanunk. Az élet minden területén találunk kell rá módot, lehetőséget. A viharos történelmünk során a magyarság,

a magyar nyelv és ősi írásunk fennmaradása a szakrális parasztságnak volt köszönhető. A szakrális parasztság több-kevesebb sikerrel tüntették el a XX. század második felében. A helyreállításában a rovásműveltség ápolása sokat segíthet.

Ellenünk levők egy valamiről megfélemedtek. Mi a MAG népe vagyunk.
Ha a magot földbe temetik, abból új élet sarjad!

Végezetül szemléltetésként pár fénykép a leírtakról:

1. Az első csonkahoni tábla, Kunszentmiklós,
2007. szeptember 9-i, avatáskor

2. Micsoda „szélsőséges elemek” He-tényagyházán, fegyveresük /ijuk/ is van!

3. Még egy „szélsőséges társaság” a felvidéki Udvardról. Nekik meg kardjuk van.

4. Magyar virtus és leleményesség! Amikor a faragott fa táblát a Fővárosi önkormányzatnak kellene engedélyezni, de nem engedi. Akkor a kerületi polgármester engedélyével fém tájékoztató tábla készül.
„Csakazértis”

5. Rovásverseny és a táblaavatás egyben, Sükösdön

6. Rovás a mindennapokban, egy póló ábrája/Bódi „Subás” Tibor által/

7. Rovás a Képzőművészetben: Csatlós Csaba „naprovás” képe Oláh Imre Jenő/Emery Olah/ nevével, aki 18 éves korától Chichagoban élt, de haláláig aktívan kutatta a rovás emlékeket.

8. Nagy Perge László szabadkai grafikus csodás művei közül egy

9. A „Halasi rovás pálcák” /nem hiteles/ részlete Lénárt András munkája

Androsovics József: - Tömörítvény

Őseinkírásának helye és szerepe a világi írásműveltségében, avagy a fiatalok megszólításának lehetőségei

E két külön meghirdetett témakör nem választható külön, főként munkásságom terén.

Napjainkban erős ellenszélben tudjuk csak népszerűsíteni ősi írásműveltségünk. Minden lehetőséget megragadva is nehezen jutunk el fiataljainkhoz. Korábban egy jobb napokat is megélt párt pártpolitikai ügyet is csinált egyes rovás ügyben, jókora kárt okozva, egy korábbi tiszta kezdeményezést félresiklatva.

Legfontosabb, hogy csak tiszta forrásból merítve, pártpolitikától és üzleti szellemiségtől mentesen tudunk időtálló eredményeket elérni.

Támogatásra méltó, és népszerűsítését erősítendő a Székely Nemzeti Tanács faragott rovásos helységnev-tábla állítási mozgalma, melyet a csonkahunban a Forrai Sándor Rovásíró Kör honosított meg, és támogat. A faragott fa rovás helységnev táblákból több mint 80 fotóból álló kiállítási anyagot állítottam össze, amely folyamatosan bővül, új táblák avatásával. Ezen kiállítási anyagot minden olyan rendezvényre elviszem, ahol fontosnak tartják a rovásműveltség bemutatását.

Fiatalok megszólításának két különböző ága működik. Egyrészt a számítógépes alkalmazásokon belül, másrészt személyes megszólítással. Jól működik az iskolákban rendhagyó történelemórák keretén belül bemutatni a korabeli eszközök bemutatása mellett az ősi írásműveltségünket.